

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 534/2020-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. januára 2021 v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Ľuboša Szigetiho o ústavnej sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátom JUDr. Tiborom Sanákom, Námestie SNP 2, Trnava, vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 291/2015 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] a [REDACTED] na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a ich právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 291/2015 porušené boli.

2. Okresnému súdu Trnava prikazuje v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 291/2015 konať bez zbytočných prietáhov.

3. [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadost'učinenie v sume každému po 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur), ktoré je Okresný súd Trnava p o v i n n ý vyplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] priznáva náhradu trov konania v sume 375,24 € (slovom tristosedemdesiatpäť eur a dvadsaťštyri centov), ktorú je Okresný súd Trnava p o v i n n ý vyplatiť na účet ich právneho zástupcu JUDr. Tibora Sanáka, Námestie SNP 2, Trnava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti ústavnej s'ťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a s'ťažnostná argumentácia s'ťažovateľov

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 19. októbra 2020 doručená ústavná s'ťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „s'ťažovatelia“), zastúpených advokátom JUDr. Tiborom Sanákom, Námestie SNP 2, Trnava, vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 291/2015 (ďalej len „namietané konanie“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia sú žalobcami v konaní o žalobe na zdržanie sa konania, kde návrh okresnému súdu podali 23. júna 2015.

3. Sťažovatelia, poukazujúc na priebeh namietaného konania okresného súdu, v ústavnej sťažnosti argumentujú, že je toto konanie poznačené zbytočnými priet'ahmi, keď okresný súd je podľa ich vyjadrenia v namietanom konaní nečinný.

4. Sťažovatelia konkretizujú a dôvodí, že v namietanom konaní okresný súd neuskutočnil dosiaľ ani jeden termín pojednávania a prvý termín pojednávania je určený na 21. január 2021.

5. Podľa vyjadrenia sťažovateľov je predmetom namietaného konania špecifický typ susedského sporu, kde má byť podľa ich tvrdenia v dôsledku konania žalovaných sťažovateľom znemožnené riadne užívanie ich nehnuteľnosti. Uvádzajú, že sa na okresný súd obrátili s dôverou v spravodlivé a rýchle vyriešenie ich záležitosti, tieto ich očakávania sa však v dôsledku nečinnosti okresného súdu nenaplnili.

6. Sťažovatelia tiež poukazujú na to, že v záujme ochrany svojich práv primárne využili aj prostriedok poskytovaný im zákonom, a to sťažnosť na priet'ahy v konaní adresovanú predsedovi okresného súdu, ktorá im však požadovaný efekt (plynulý postup okresného súdu v ich právnej veci) nepriniesla.

7. Na základe skutočností uvedených v ústavnej sťažnosti s odvolaním sa na ustálenú judikatúru ústavného súdu sťažovatelia ústavný súd žiadajú, aby rozhodol o ich ústavnej sťažnosti nálezom, ktorým by vyslovil porušenie ich základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a ich práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v namietanom konaní a priznal im tiež finančné zadosťučinenie v celkovej sume 10 000 €, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia.

8. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 534/2020-13 z 19. novembra 2020 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľov na ďalšie konanie.

II.

Vyjadrenie okresného súdu

9. Na základe výzvy ústavného súdu sa k ústavnej sťažnosti sťažovateľov podaním doručeným ústavnému súdu 21. decembra 2020 vyjadril predseda okresného súdu, ktorý okrem prezentovaného prehľadu procesných úkonov namietaného konania konštatoval skutkovú zložitosť veci sťažovateľov a tiež atypickosť tejto sporovej veci. Predseda okresného súdu uznal narušenie plynulosti postupu namietaného konania v období od 9. decembra 2016 do 21. septembra 2017 spôsobené podľa jeho vyjadrenia potrebou opakovaného prerozdelenia veci z dôvodu dlhodobej práceneschopnosti zákonného sudcu. Vo vyjadrení prezentoval okresný súd súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo veci samej.

10. Právny zástupca sťažovateľov možnosť reagovať na vyjadrenie okresného súdu v stanovenej lehote nevyužil.

III.

Relevantná právna úprava a judikatúrne východiská ústavného súdu

11. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

12. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

13. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním, o postavení jeho sudcov a ich bezúhonnosť ustanoví zákon. Týmto

zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

14. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde (berúc do úvahy aj predchádzajúce stanoviská účastníkov konania podľa právnej úpravy, účinnej do 31. decembra 2020) vec prejednal a rozhodol bez nariadenia ústneho pojednávania, keďže na základe obsahu podaní a vyžiadaných spisov dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

15. Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom.

16. Otázku existencie zbytočných prietáhov v konaní a porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) ústavný súd skúma vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu. Preto aj v prípade sťažovateľov vec preskúmal z hľadiska jej charakteru, skutkovej a právnej zložitosti (1), správania sťažovateľov v priebehu konania (2) a napokon aj postupu konajúceho súdu (3).

IV.

Posúdenie veci ústavným súdom

IV.1 K obsahu súdneho spisu okresného súdu v napadnutom konaní

17. Ústavný súd preskúmal obsah na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu okresného súdu, obsah ústavnej sťažnosti, ako aj vyjadrenie odporcu a dospel k týmto pre posúdenie sťažnosti relevantným zisteniam o priebehu namietaného konania:

Okresnému súdu bola 23. júna 2015 doručená žaloba sťažovateľov „o *zdržanie sa konania*“.

Okresný súd uznesením zo 4. novembra 2016 vyzval žalovaných k predloženiu vyjadrenia (zásielka týkajúca sa jedného zo žalovaných sa vrátila 30. novembra 2016 s označením, že žalovaná zomrela, pričom osvedčenie o dedičstve po nej nadobudlo právoplatnosť 20. septembra 2016).

Okresný súd uznesením zo 17. augusta 2020 rozhodol o pokračovaní v konaní s dedičmi žalovanej v 2. rade. Okresný súd doručoval týmto účastníkom žalobu v priebehu augusta a septembra 2020. Okresný súd určil 22. septembra 2020 termín pojednávania na 28. január 2021.

Uznesením z 19. októbra 2020 okresný súd vyzval žalovaných k predloženiu vyjadrenia k podanej žalobe. Okresný súd 9. novembra 2020 vo vzťahu k jednému zo žalovaných vykonal oznámenie doručenia na úradnej tabuli súdu.

V čase rozhodovania ústavného súdu teda nebola vec sťažovateľov meritórne ukončená.

IV.2 Vyhodnotenie postupu okresného súdu

18. Predmetom konania v posudzovanej veci je tzv. negatívna žaloba týkajúca sa susedského sporu. Vychádzajúc zo skutkových tvrdení popísaných v žalobnom návrhu, ústavný súd je toho názoru, že je možné posudzovanej veci priznať určitú mieru skutkovej zložitosti danú potrebou znaleckého dokazovania, ktorou však nie je možné ospravedlniť doterajšiu neprimeranú dĺžku konania, navyše za okolností, keď okresný súd fakticky dosiaľ k dokazovaniu ani len nepristúpil. Po právnej stránke nehodnotí ústavný súd posudzovanú vec ako zložitú, keďže táto patrí k štandardnej rozhodovacej agende všeobecných súdov, ktorá je pokrytá rozsiahlou judikatúrou.

19. V rámci posúdenia druhého kritéria používaného pre hodnotenie prípadných zbytočných prieťahov v súdnom konaní ústavný súd nezistil žiadnu relevantnú okolnosť, ktorá by signalizovala nedostatočnú súčinnosť zo strany sťažovateľov ako účastníkov konania.

20. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a ich práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup okresného súdu.

Ústavný súd konštatuje, že už v prvotnom období konania zaznamenal pasivitu okresného súdu väčšieho rozsahu, keď okresný súd nekonal bez toho, aby mu v tom bránila zákonná prekážka. Ide o nečinnosť v rozsahu viac ako jedného roka, konkrétne v období od 23. júna 2015, keď bola okresnému súdu doručená žaloba sťažovateľov, do 4. novembra 2016, keď okresný súd vyzval žalovaných k predloženiu vyjadrenia k podanej žalobe.

Ďalej ústavný súd poukazuje na rozsiahle obdobie nečinnosti okresného súdu (v rozsahu viac ako troch rokov), ktorá nie je takisto ospravedlnená žiadnou zákonnou prekážkou. Ide o etapu konania od 30. novembra 2016, keď sa okresnému súdu vrátila zásielka týkajúca sa jednej zo žalovaných s poznámkou, že žalovaná zomrela (pričom osvedčenie o dedičstve po nej nadobudlo právoplatnosť už 20. septembra 2016), do 17. augusta 2020, keď rozhodol okresný súd o pokračovaní v konaní s dedičmi tejto zomrelej žalovanej v 2. rade.

21. Ústavný súd tak dospel k záveru, že postupom okresného súdu v namietanom konaní (zistenou nečinnosťou značného rozsahu) došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

22. Z petitu podanej ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia žiadajú ústavný súd aj o vyslovenie porušenia práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru v predmetnom konaní pred okresným súdom. Ústavný súd si už pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, z tohto dôvodu v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, III. ÚS 109/07).

23. Ústavný súd tak uzatvára, že základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v namietanom konaní porušené boli (bod 1 výroku nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

24. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Vychádzajúc zo skutočnosti, že v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľov nebolo namietané konanie pred okresným súdom meritórne ukončené (pozri bod 17 odôvodnenia tohto nálezu), ústavný súd formuloval pre okresný súd príkaz konať vo veci sťažovateľov bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku nálezu).

25. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 citovaného článku ústavy boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Žiadosť o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia odôvodnili sťažovatelia osobnou frustráciou prameniaca z neprimeranej dĺžky namietaného konania, keď sa ich očakávania v skoré a spravodlivé rozhodnutie veci nenaplnili. Sťažovatelia za primeranú výšku finančného zadosťučinenia považovali sumu 10 000 €. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu a chápe ho ako kompenzačný prostriedok nemajetkovej ujmy. Vychádzajúc zo zisteného rozsahu nečinnosti v postupe okresného súdu, ktorá je dôvodom zbytočných prietáhov a porušenia dotknutých práv sťažovateľov, ústavný súd považoval za primerané priznať sťažovateľom finančné zadosťučinenie v sume 1 500 €, a to pre každého z nich tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku nálezu.

VI. Trovy konania

26. Sťažovatelia prostredníctvom svojho právneho zástupcu žiadali priznať aj náhradu trov konania pred ústavným súdom. Ústavný súd v zmysle § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde rozhodol o náhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v súvislosti s ich právnym zastupovaním v konaní pred ústavným súdom, a priznal im náhradu v sume 375,24 € (bod 4 výroku tohto nálezu). Ústavným súdom priznaná suma náhrady trov konania pozostáva z odmeny za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2020 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti) podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), pri tarifnej odmene za úkon právnej služby vykonaný v roku 2020 v sume 177 € (§ 11 ods. 3 vyhlášky) a režijnom paušále ku každému z nich po 10,62 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky). Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku).

27. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. januára 2021

Peter Molnár
predseda senátu